

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมศึกษาชุมชนบ้านฝึมด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัย ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอผลการวิจัย

1. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่อ้างอิง รูปแบบและวิธีการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ศึกษา และการศึกษาในภาคสนามในพื้นที่ ดังนี้

1.1 การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1.1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและศึกษาทำความเข้าใจ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทฤษฎีการจัดการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายสิ่งที่ศึกษา ตลอดจนเอกสารเผยแพร่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แผนการท่องเที่ยวของอำเภอบางบาล เอกสารทั่วไปของเทศบาลตำบลบางบาล และของอำเภอบางบาล

1.1.2 นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาเขียนสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยปรึกษาและขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้มีความชัดเจนและใช้เป็นแนวทางการทำวิจัย

1.1.3 ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารเพื่อนำมาวิเคราะห์เอกสาร สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยใช้แนวทางคำถามซึ่งมีลักษณะแบบปลายเปิด แบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยว ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านคณะกรรมการ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการประสานงาน ด้านการบริการ ด้านงบประมาณ

โดยมีข้อกำหนดคำถามจากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด เมื่อได้คำถามแล้ว จึงนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

1.2 การศึกษาภาคสนาม

การศึกษาภาคสนามใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยติดต่อขอข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องจากศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรไทรน้อย พร้อมทั้งประสานงานขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ในการติดต่อขอสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล

1.2.1.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยผู้วิจัยเดินทางเข้าไปในชุมชนบ้านฝึมดในฐานะนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสังเกตสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คณะกรรมการศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านฝึมด และได้บันทึกลงในสมุดบันทึกของผู้วิจัย

1.2.1.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้จัดเตรียมคำถามไว้เป็นการล่วงหน้าผสมผสานกับแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างเพื่อใช้ในกรณีที่มีบางคำถามที่ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์เป็นการล่วงหน้า โดยผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ลักษณะ

1.2.1.2.1 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Non-structural interview) ขึ้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้การพูดคุยทักทาย สนทนาเรื่องทั่ว ๆ ไปของชุมชน ตามสถานที่แหล่งต่างๆ ในชุมชนบ้านฝึมด เช่น สวนเกษตร ที่พัก และศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด เป็นต้น

1.2.1.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) เป็นการพูดคุยของผู้วิจัยหลังจากได้ข้อมูลต่างๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย โดยเน้นไปที่วิถีชีวิตของชาวบ้านฝึมดในเบื้องต้นก่อนสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อกำหนดประเด็นที่จะศึกษาโดยเชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านฝึมด และเหตุการณ์ต่างๆ ตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

1.2.1.2.2.1 ประวัติความเป็นมาและบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา ก่อนและหลังการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านฝึมด

1.2.1.2.2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ด้านต่างๆ ว่าได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเมื่อจัดตั้งศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านฝึมดอย่างไรบ้าง

1.2.1.2.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนมีลักษณะเป็นอย่างไร มีกิจกรรมใดบ้างในพื้นที่ของชุมชน

1.2.1.3 การจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลหลักของการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากการพูดคุย สนทนา กับคณะกรรมการของศูนย์ท่องเที่ยวและสมาชิกคนอื่น ๆ ณ ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรชุมชนบ้านฝึมค โดยมีประเด็นของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหลักตามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและตามแบบสอบถาม (ภาคผนวก ง) ที่ผู้วิจัยได้เดินทางเข้าไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อทำการพูดคุยสนทนา ดังกล่าว

1.2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ส่งให้สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอสัมภาษณ์บุคลากรของสำนักงานเกษตรอำเภอบางบาลและสำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และส่งให้สำนักงานเทศบาลตำบลบางบาล เพื่อสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานท่องเที่ยว

1.2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์และจัดทำกรสนทนากลุ่มคณะกรรมการบริหารศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมค อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสอบถามข้อมูลจากสมาชิกศูนย์ท่องเที่ยวในการมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานของ โดยใช้การบันทึกเสียง บันทึกภาพประกอบการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความถูกต้อง สมบูรณ์ตรงตามเนื้อหา

1.2.4 เมื่อเก็บข้อมูลครบถ้วน นำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์สรุปผล ซึ่งจะเป็นข้อมูลการจัดการ และปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในการศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ทฤษฎีแนวคิดเป็นกรอบในการวิเคราะห์

1.2.5 นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา โดยมีรายละเอียดจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากแบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ส่วน ได้แก่ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของคณะกรรมการศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมค การจัดกิจกรรม การประสานงาน การบริการ งบประมาณ และปัญหาในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านฝึมค อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 แบบ ได้แก่ แบบบันทึกการเสวนา แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภอบางบาล ผู้นำชุมชนหน่วยงานในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมค สอบถามถึงพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมค ใน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Openend) ใช้ถามบริบทชุมชนของชุมชนบ้านฝึมด เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ด้าน เศรษฐกิจ สังคมความเป็นอยู่ของชุมชน แหล่งน้ำภายในชุมชน สาธารณสุขของชุมชน ศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษา และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการ การจัดกิจกรรม การบริการ การประสาน ปัญหาและงบประมาณ

2.2 แบบบันทึกการเสวนาของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในศูนย์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ด้านเศรษฐกิจ สังคมความเป็นอยู่ของชุมชน แหล่งน้ำภายในชุมชน สาธารณสุขของชุมชน ศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษา และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการ การจัดกิจกรรม การบริการ การประสาน ปัญหาและงบประมาณ

2.3 เทปบันทึกเสียง

2.4 สมุดสำหรับการบันทึกการสัมภาษณ์และพูดคุยกับกลุ่มประชากรของงานวิจัยนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการดังนี้

3.1 การเข้าไปร่วมฟังการประชุมใหญ่ของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมดที่จัดขึ้นโดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมและได้พูดคุยนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

3.2 การนัดหมายกลุ่มประชากรทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อการเสวนาใน ด้านคณะกรรมการ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการประสานงาน ด้านการบริการ ด้านงบประมาณ มาประชุมกลุ่มย่อยคราวละประมาณ 5-10 คน ทั้งนี้การนัดประชุมกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมด สมาชิกทั่วไปและชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงแต่ปรารถนาที่จะเข้าร่วมวงสนทนา มาประชุมร่วมกัน ณ บริเวณศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรชุมชนบ้านฝึมดหรือที่บ้านประชาชนกลุ่ม ผู้วิจัยจะมีโอกาสได้รับข้อมูลจากทุกฝ่ายพร้อมกันจากการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อมูลด้านต่าง ๆ จากบุคคลเหล่านี้

หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทุกส่วนที่ได้ คือ ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเพื่อจัดหมวดหมู่ ทำการตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับต่อไป

3.3 การตรวจสอบข้อมูล

3.3.1 การตรวจสอบข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่หลากหลายกลุ่มเพื่อดูว่ามีข้อเท็จจริงตรงกันหรือต่างกันอย่างไรในประเด็นการศึกษาเรื่องเดียวกัน หากได้ข้อมูลซ้ำ ๆ ในเรื่องเดียวกันจากกลุ่มประชากรต่างกลุ่มกันถือว่าข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือจึงทำการบันทึกข้อมูล

3.3.2 ซักถามพูดคุยกับผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือจากคนในชุมชนหรือผู้นำชุมชนเพื่อตรวจสอบความแม่นยำของข้อมูลที่ได้รับและทำการบันทึกข้อมูล

3.3.3 ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และมีประสบการณ์ในการวิจัยชุมชนเพื่อให้ได้แง่มุมในการถกแถลงข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษา ด้วยการจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวการศึกษาที่ตั้งไว้ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการรวบรวมจากเอกสารและการศึกษาในภาคสนามนำมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีของหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและแตกต่างจากกัน ซึ่งจะสามารถนำมาสู่ข้อสรุปของการศึกษาวิจัย และนำเสนอโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งหมดเข้าด้วยกันด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายผลการวิจัย

5. การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาชุมชนบ้านฝึมด อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมดเป็นการเสนอผลการวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวใน 5 ประเด็น ได้แก่ คณะกรรมการ การจัดกิจกรรม การประสานงาน การบริการ และงบประมาณ

ตอนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านฝึมดเป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะซึ่งเป็นแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ คณะกรรมการ การจัดกิจกรรม การประสานงาน การบริการ และงบประมาณ